

HUR SKÖTER VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN SINA UPPGIFTER?

YLVA NORÉN BRETZER

Detta kapitel bidrar till att belysa en unik paradox för Västra Götalandsregionens del. Generellt ökade stödet för demokratin i regionen under åren 2000-2015, från 45 procent till 61 procent nöjda. Samtidigt minskade västsvenskarnas nöjdhet med demokratin i Västra Götalandsregionen under åren 2014-2015, vilket är vanligt år efter valår (2014). Under samma period, 2014-2015, bedömdes tillfredsställelsen med Västra Götalandsregionens verksamhetsområden stabila; detta stöd kanske till och med stärktes något i vissa grupper. Nöjdheten med verksamheten kvarstår därmed, trots att stödet för demokratin minskat något. Ett visst missnöje med verksamheten kvarstår i specifika befolkningsgrupper. Detta utmärker särskilt män som är missnöjda med demokratin i Västra Götalandsregionen och som inte tycker att det fungerar särskilt bra att ta sig fram med bil.

Inledning

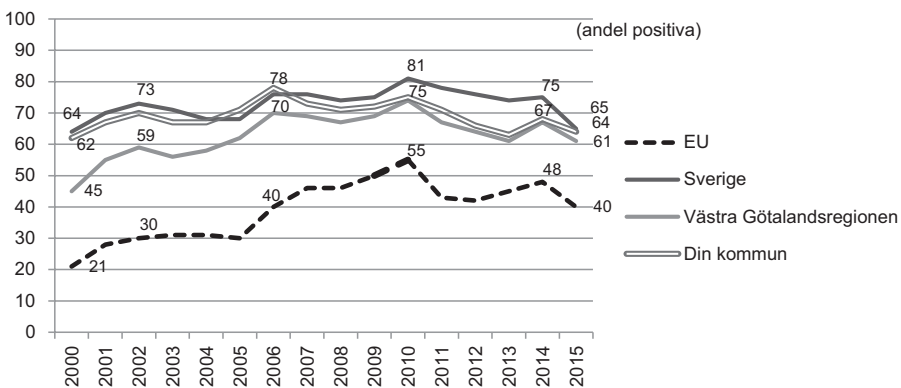
Regionala frågor har länge utgjort en marginell del inom den svenska förvaltningspolitiken. Landets indelning i kommuner och landsting har under årtionden, ja nästan århundraden, varit oproblematiske. I och med Ansvarsutredningen som år 2007 föreslog en ny regional indelning kom den regionala frågan upp tydligare på den förvaltningspolitiska dagordningen (SOU 2007:10). Spänningen steg ytterligare i frågan när tre utredare från Sveriges kommuner och landsting (SKL) år 2010 presenterade ett förslag till en ny regional indelning (Karlsson och Norén Bretzer 2012). Frågan låg sedan i stiltje under Reinfeldts andra regeringsperiod, men tycks ha vaknat upp igen under regeringen Löfvén, med civilminister Ardalan Shekarabi som pådrivande frontman. Ambitionen var då som nu att nå ökad utvecklingskraft i sjukvården och en balanserad utveckling i hela landet. Kanske kommer en ny regionreform att beslutas under innevarande mandatperiod, eller kommer frågan att gå i stå även fortsatt?

Om detta vet vi förstås intet, men genom att här närmare fokusera på fallet Västra Götalandsregionen som bildades 1998 och som nu har omkring 18 års erfarenhet av att vara just region, kan vi bidra med några resultat utifrån regioninvånarnas *nöjdhet med demokratin i Västra Götalandsregionen* samt *bedömningar av de olika verksamheter* de möter.

Nöjdhet med demokratin i flernivåsystemet

Om vi ser tillbaka på hur nöjdheten bland västsvenskarna har sett ut de senaste 16 åren och på den senaste tiden, så är det förvisso korrekt att nöjdheten med hur demokratin fungerar på EU-nivå, i Sverige, i Västra Götalandsregionen och i ”den egna kommunen” har minskat både jämfört med 2014 och ännu mer jämfört med år 2010. Men detta ska också jämföras med ett betydande ökande stöd under åren 2000-2010 på alla nivåer. Läget 2015 är i nivå med läget 2006 för EU, och i nivå med läget 2005 för Västra Götalandsregionen. Däremot är nöjdheten med demokratin i Sverige och i den egna kommunen på samma nivå som år 2000, vilket innebär att hela uppgången 2000-2010 i princip har uttraderats bland västsvenskarna. Dessa två ligger dock på de högsta nivåerna, vilket innebär att stödet för demokratin är som högst för både Sverige och ”den egna kommunen”. Stödet för demokratin i EU och Västra Götalandsregionen har tagit sig upp från relativt låga nivåer, och det förtjänar att noteras att EU-stödet har fördubblats under perioden. Det är viktigt att vi har denna utgångspunkt för ögonen, att vi betraktar Västra Götalandsregionen som en aktör av många av de olika demokratiska ”beslutsnivåer” som finns (eng. *multi-level governance*, se Cairney 2012; Enderlein et al. 2010). Dessutom noterar vi att förändringspunkterna för Västra Götalandsregionen är mycket lika förändringspunkterna för övriga nivåer, vilket innebär att nöjdhet eller missnöjdhet med en politisk nivå troligtvis påverkar uppfattningen om övriga nivåer i det politiska systemet. Valåret 2010 framstår här som en mycket tydlig vändpunkt. Dessutom noteras relativt tydliga ”valårseffekter” åren 2002, 2006, 2010 och 2014, vilket innebär att nöjdheten generellt sett är högre under valår, för att efterföljande år falla tillbaka något (Holmberg, 1994).

Figur 1 Nöjdhet med demokratin fyra nivåer (procent)

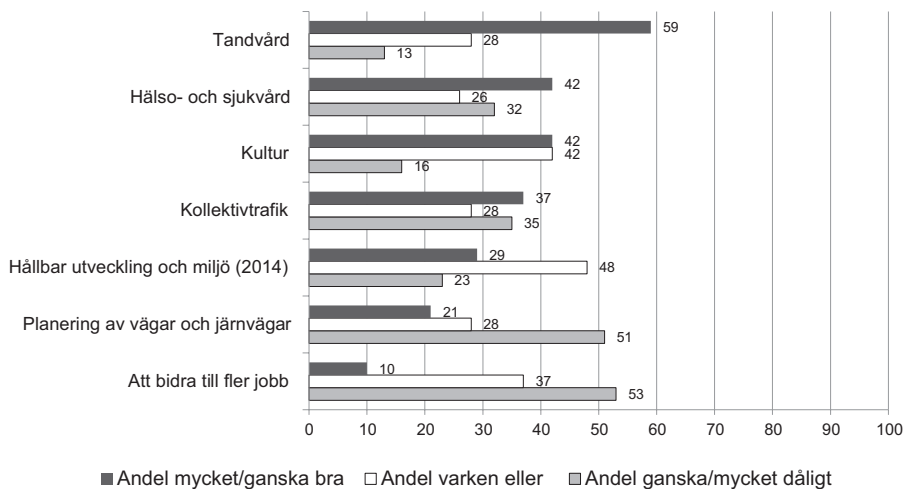
Kommentar: Figur 1 bygger på frågan ”Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i a) EU, b) Sverige, c) Västra Götalandsregionen, samt d) Den kommun där du bor. Svartaltemativ är Mycket nöjd, Ganska nöjd, Inte särskilt nöjd och Inte alls nöjd. Figuren visar andelar som svarat Mycket nöjd eller Ganska nöjd.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 2000-2015.

Det kan konstateras att nöjdheten med demokratin har minskat för alla fyra nivåer under 2015 jämfört med det föregående valåret 2014. Låt oss nu fortsättningsvis undersöka i vilka avseenden västsvenskarna är relativt sett mer eller mindre nöjda med Västra Götalandsregionens sätt att sköta sina olika uppgifter. Frågan är om det finns ett samband med politiskt missnöje på den politiska nivån, och bedömning av organisationens olika verksamhetsresultat?

Det är av intresse att jämföra de båda åren 2014 och 2015, då en allmän nedgång tycks finnas hos allmänheten då det gäller förtroendet för demokratin i Västra Götalandsregionen, och vi har här möjlighet att undersöka förändringarna sakområdesvis. Sju olika delområden undersöktes de båda åren, men läsaren bör uppmärksammas på att delfrågan om *hållbar utveckling* (2014) omformulerades till *miljö och klimat* i undersökningen 2015.

Figur 2 Bedömning av Västra Götalandsregionens arbete 2014 (procent)

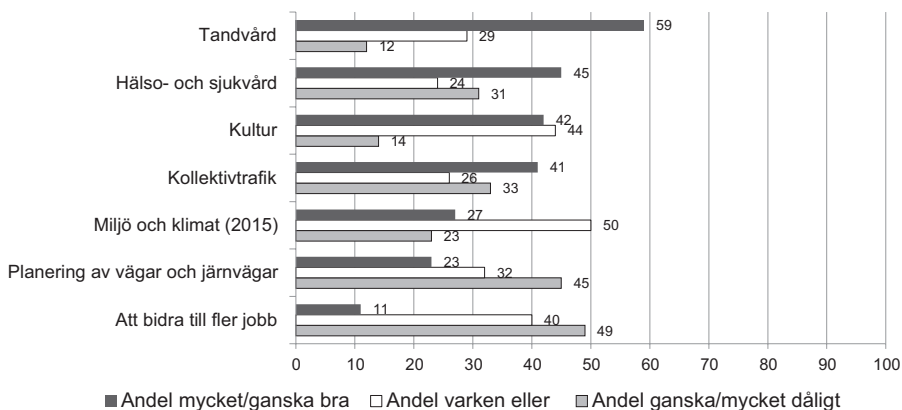
Kommentar: Figur 2 bygger på frågan *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sina uppgifter då det gäller...* a) *Hälso- och sjukvård*, b) *Tandvård*, c) *Kollektivtrafik*, d) *Planering av vägar och järnvägar*, e) *Att bidra till fler jobb*, f) *Kultur*, g) *Hållbar utveckling*. Lägsta antal svarande är 2 041 personer.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.

I figur 2 redovisas andelar positiva och negativa bedömningar, respektive mittern-kategorin ”varken eller”. Rangordning mellan svarsalternativen visar att år 2014 var allmänheten allra mest nöjda med tandvården (59 procent svarar mycket eller ganska bra). Lika stora andelar bedömer hälso- och sjukvården och kultur som mycket eller ganska bra, 42 procent i båda fallen. Tandvården har därmed ett stort försprång hos allmänheten, jämfört med hälso- och sjukvården. Dessa två utgör

tillsammans Västra Götalandsregionens största uppgifter, om man ser till hur stor budgetandel dessa två områden tar i anspråk. För kollektivtrafiken är det nästan jämt mellan de positiva bedömarna (37 procent) och de negativa bedömarna (35 procent). För alternativen därefter överväger de negativa bedömningarna, planering av vägar och järnvägar (51 procent negativa mot 21 procent positiva) samt att bidra till fler jobb (53 procent negativa mot 10 procent positiva). Alternativet *hållbar utveckling och miljö* har en stor andel som svarar ”varken bra eller dåligt”. Låt oss jämföra dessa resultat med motsvarande resultat 2015 (figur 3).

Figur 3 Bedömning av Västra Götalandsregionens arbete 2015 (procent)

Kommentar: Se kommentar till figur 2. Alternativet Hållbar utveckling och miljö byttes 2015 dock ut till Miljö och klimat. Lägsta antal svarande är 2 059 personer.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2015.

Resultatet 2015 är vid första anblicken nästan identiskt med föregående år; rangordningen mellan svarsalternativen är densamma. Tandvårdens sympatisörer kvarstår, och hälso- och sjukvården har en något högre andel positiva bedömningar, jämfört med året innan (45 procent 2015 mot 42 procent 2014). I själva verket framstår alla områden som att de bedöms något bättre 2015 jämfört med 2014, verksamhetsmässigt ser det inte ut att vara tal om någon nedgång alls, snarast kan en uppgång skönjas – vilket är goda nyheter. Bedömningen av Västra Götalandsregionens arbete har stärkts något, samtidigt som nöjdheten med det sätt på vilket demokratin fungerade i området försämrades från 68 procent år 2014 till 61 procent år 2015. Detta resultat tyder på att den relativt minskande nöjdheten med demokratin i ganska stor utsträckning har påverkats av händelser i omvärlden och på nationell nivå – än av den faktiska verksamhet som Västra Götalandsregionen ansvarar för. Vid en kontroll visar det sig dock att det också finns ett starkt samband mellan dessa två, nöjd med demokratin och bedömning av verksamhet. År 2014

var sambandet $r=0,36$ (med 99 procents säkerhet) och år 2015 ökade sambandet till $r=0,39$ (också med 99 procents säkerhet).

Det skulle varit intressant att undersöka hur de svarspersoner som rapporterar ökad respektive minskad nöjdhet med uppgifterna förhåller sig till det minskade stödet för hur demokratin fungerar i Västra Götalandsregionen. För att kunna uttala sig om det krävs det att samma individer svarar på enkäterna två gånger, vilket inte är fallet med de västsvenska SOM-undersökningarna. Vad vi istället kan undersöka är *i vilka grupper har bedömningen av service stärkts eller försvagats mellan 2014 och 2015*.

Förutom att redovisa skillnaderna mellan de som är nöjda eller missnöjda med hur demokratin sköts i Västra Götalandsregionen, är det exempelvis också av intresse att undersöka om särskilda förändringar har skett mellan kvinnor och män, olika åldersgrupper, grupper med olika utbildningsnivå, boende i olika delar av regionen, samt mellan olika partisympatisörer. Jag kommer här även att pröva i vilken utsträckning bedömning av verksamheter har ett samband med nöjdheten med demokratins funktion på regional nivå. Här redovisas medelvärden där 1 motsvarar mycket bra och 5 motsvarar mycket dåligt. Därför är lägre värden i denna redovisning det mest "eftersträvsvärda". Då debatten om *trängselskatten* har varit ganska omfattande i regionen, och kanske mest intensivt i Göteborgsregionen, kommer jag även att pröva ifall det finns någon effekt av frågan *Hur tycker du att det fungerar att ta sig fram på följande sätt i den kommun där du bor? (Köra bil)*.¹ Frågan ställdes i båda undersökningarna 2014 och 2015. Statsvetaren Folke Johansson har tidigare visat att det finns starka negativa samband mellan syn på trängselskatten och förtroende för den kommunala demokratin (Johansson 2014, 2013 och 2012).

Betydelsen av individegenskaper och verksamhetsbedömning

Låt oss nu närmare undersöka mer specifika individegenskaper hos undersökningsgrupperna (tabell 1). Kvinnors bedömning har stärkts något (från 3,0 till 2,9), och de är något mer positiva i sina omdömen jämfört med männen (3,0 mot 3,1 år 2014 och 2,9 mot 3,1 år 2015). Skillnaderna mellan mätåren är mycket små, och de är inte statistiskt säkerställda från varandra. Därmed går det inte att uttala sig om några särskilda förbättringar i dessa avseenden – däremot att mätnivåerna ligger stabilt i förhållande till varandra under dessa två mätår. Motsvarande stabilitet noteras i de olika åldersgrupperna. Motsvarande stabilitet noteras i grupper med olika utbildningsnivåer och i de grupper som har olika *bostadsorter*. Överlag kan en viss förbättring skönjas, men den är inte statistiskt säkerställd. Utifrån *partisyn* noteras att bedömningen av verksamheten mellan 2014 och 2015 är oförändrad bland de som sympatiserar med Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna. En skönjbar förbättring i bedömningarna noteras bland de som sympatiserar med Centern, Liberalerna, Miljöpartiet och även bland Sverige-

Tabell 1 Bedömningsindex av Västra Götalandsregionens arbete, efter nöjd med regional och kommunal demokrati (medelvärden)

	2014	Antal	2015	Antal
<i>Kön</i>				
Kvinnor	3,0	757	2,9	763
Män	3,1	707	3,1	741
Totalt	3,0	1 464	3,0	1 504
<i>Ålder</i>				
15-29 år	2,9	214	2,9	224
30-49 år	3,1	443	3,0	443
50-64 år	3,1	433	3,0	438
65-85 år	2,9	376	2,9	401
Totalt	3,0	1 466	3,0	1 506
<i>Utbildning</i>				
Låg (högst grundskola)	3,0	217	2,9	240
Medellåg (högst gymnasieutbildning)	3,0	437	3,0	438
Medelhög (eftergymnasial utb. vid univ./högskola eller annat)	3,1	325	3,0	353
Hög (examen från universitet el. mer)	3,0	456	2,9	462
Totalt	3,0	1 435	3,0	1 493
<i>Bostadsort</i>				
Göteborg (ref.)	3,1	461	3,0	500
Kranskommun till Göteborg	3,1	214	3,1	220
Övrig kommun i Göteborgsregionen	3,0	95	3,0	82
Övriga Västsverige	3,0	640	2,9	662
Totalt	3,0	1 410	3,0	1 464
<i>Partisympati</i>				
Vänsterpartiet	3,1	78	3,1	102
Socialdemokraterna	2,9	395	2,9	346
Centerpartiet	3,0	96	2,9	115
Liberalerna	3,0	88	2,9	85
Moderaterna	3,0	330	3,0	298
Kristdemokraterna	3,0	50	3,0	49
Miljöpartiet	3,0	146	2,8	86
Sverigedemokraterna	3,3	121	3,2	192
Feministiskt initiativ	3,3	38	2,9	46
Annat parti	*	*	*	*
Totalt	3,0	1 371	3,0	1 345
<i>Flankpartier</i>	Eta2=0,02***		Eta2=0,02***	
Ja, V, SD, FI och Annat parti	3,3	266	3,1	366
Nej, S, C, L, M, KD, MP	3,0	1 105	2,9	979
Totalt	3,0	1 371	3,0	1 345
<i>Nöjd med demokratin i VGR</i>	Eta2=0,11***		Eta2=0,14***	
Mycket/ganska nöjd	2,9	951	2,8	887
Ganska/mycket missnöjd	3,4	471	3,3	549
Totalt	3,0	1422	3,0	1 436
<i>Bedömning att ta sig fram; med bil</i>	Eta2=0,04***		Eta2=0,06***	
Mycket/ganska bra	3,0	1 047	2,9	1 042
Varken eller	3,2	168	3,2	185
Ganska/mycket dåligt	3,3	132	3,4	132
Totalt	3,0	1 347	3,0	1 359

Kommentar: Beroende variabelindex är genomsnittlig bedömning av sex olika serviceområden där 1=Mycket bra, 2=Ganska bra, 3=Varken bra eller dåligt, 4=Ganska dåligt och 5=Mycket dåligt. De som svarat "ingen uppfattning" ingår inte i redovisningen. Svartalternativen "hållbar utveckling och miljö" (2014) respektive "miljö och klimat" (2015) ingår heller inte i redovisningen eftersom formuleringarna skiljer sig åt mellan åren. *=Färre än 30 svarande.

demokrater – men dessa skillnader är fortfarande inte signifikanta. Om man slår ihop de som sympatiserar med så kallade ytter- eller flankpartier, (här definierat som V, SD, FI och annat parti) och jämför med de som sympatiserar med de traditionella ”mittenpartierna” från Socialdemokraterna till Moderaterna, så är mycket riktigt ”mittensympatisörerna” något mer nöjda i sina verksamhetsbedömningar, jämfört med flanksympatisörerna. Men båda grupperna har också blivit nöjdare mellan åren 2014 och 2015, där exempelvis flanksympatisörer förbättrar sin genomsnittliga verksamhetsbedömning från 3,3 år 2014 till 3,1 år 2015 (statistiskt säkerställt inom respektive år). Relativt stora skillnader noteras också för verksamhetsbedömning mellan de grupper som är mycket eller ganska nöjda med demokratin i regionen, jämfört med de som är ganska eller mycket missnöjda (2,9 respektive 3,4 för år 2014, samt 2,8 respektive 3,3 för år 2015). Dessa skillnader är också statistiskt säkra, då $\eta^2=0,11$ år 2014 och $\eta^2=0,14$ år 2015.

Tabell 2 Bedömning av Västra Götalandsregionens uppgifter, regression (2015)

0=högst bedömning av verksamhet	Modell 1 Ostd. b-värde	Modell 2 Ostd. b-värde	Modell 3 Ostd. b-värde
<i>Intercept</i>	,45***	,35***	,35***
<i>Kön</i> (1=Män, 0=Kvinnor)	,03***	,03***	,03**
<i>Ålder</i>			
16-29 år	-,02	-,03	-,02
30-49 år	Ref.	Ref.	Ref.
50-64 år	,00	-,01	-,01
65-85 år	-,01	-,01	,01
<i>Utbildning</i> (0=lägst, 1=högst)	,01	,02	,01
<i>Bostadsort</i>			
Göteborg	,01	,01	-,02
Kranskommun exkl. Kungsbacka	,03*	,02	,01
Övrig GR-kommun	,02	,02	,02
Övriga VGR	Ref.	Ref.	Ref.
<i>Sympati med flankpartier</i> (1=ja, 0=nej)	,05***	,01	,01
<i>Nöjd med demokratin i VGR</i> (0=Mycket nöjd VGR)		,26***	,22***
<i>Bedömning att ta sig fram med bil i den egna kommunen</i> (1=Mycket dåligt)			,14***
F-värde	4,8	24	25
Justerat R ²	,03	,16	,19
Antal	1 294	1 247	1 135

Kommentar: Den beroende variabeln i tabell 2 motsvarar det bedömningsindex som användes i tabell 1, år 2015. I tabell 2 ovan har indexet anpassats till en skala mellan 0 och 1, där 0 motsvarar den bästa bedömningen av verksamheter, och 1 motsvarar den sämsta. Signifikansnivåer där ***= 99,9% säkerhet, **=signifikant med 99% säkerhet, *=signifikant med 95% säkerhet.

Den övergripande tendensen i tabell 1 är att bedömningarna av regionens olika verksamheter legat stabilt bland västsvenskarna 2014-2015, trots att nöjdheten med demokratin i regionen minskat något, som vi såg i figur 1. Låt oss nu analysera dessa olika individfaktorer i en samlad regressionsanalys, för att närmare undersöka hur olika förklaringar kan samverka med varandra (tabell 2).

För enkelhets skull genomförs denna analys endast i den ena datamängden (2015), av det enkla skälet att huvudmönstret inte ändras så mycket mellan de två åren. Flera intressanta mönster blottläggs i denna analys. I tabell 1 tidigare, redovisades ett medelvärde 3,0 utifrån hur frågorna hade ställts i intervjuformulären (svarsalternativ som kodats mellan 1 och 5). I regressionerna i tabell 2 har denna skala transformerats mellan 0 och 1, vilket innebär ett nytt medelvärde om 0,49 (motsvarar i stort sett 3,0 på den tidigare skalan). 0 motsvarar här bedömningen ”mycket bra” vad gäller hur Västra Götalandsregionen sköter sina uppgifter, medan 1 motsvarar bedömningen ”mycket dåligt”. Alla övriga ingående förklaringsfaktorer har också kodats om på motsvarande sätt, där olika åldersgrupper och bostadsorter har gjorts om till dummyvariabler (0 eller 1).

I modell 1 visas de viktigaste förklaringsfaktorerna till vilka som är missnöjda med hur Västra Götalandsregionen sköter sina verksamheter. Mest missnöjda är män som bor i kranskommuner till Göteborg och som sympatiserar med flankpartier (med minst 95% säkerhet). Övriga faktorer i modellen är inte signifikanta, och kan därmed betraktas som i stor sett försumbara. Modellen ger totalt sett en liten effekt, den förklarade variansen r^2 blir inte mer än 0,03. F-värdet är också relativt modest, $F=4,8$.²

I modell 2 har ”nöjd med demokratin i Västra Götalandsregionen” lagts till, och nu förändras modellen avsevärt. R^2 ökar till 0,16 samtidigt som effekten av kön kvarstår, och $F=24$, vilket visar att modellen är mer robust jämfört med modell 1. Det är tydligt att det finns en nära koppling mellan nöjd med demokratin i Västra Götalandsregionen och att svarspersonerna i Västsverige anser att Västra Götalandsregionen sköter sina verksamhetsområden väl. Effekten av flankpartier försvinner dock, vilket tydligt indikerar att politiskt missnöje uttryckt som sympati med flankpartier även kan uttryckas som ett missnöje med demokratin i den egna regionen.

I modell 3 prövas vad som händer när frågan *Hur tycker du det fungerar att ta sig fram genom att köra bil i din kommun?* läggs till i modellen (1=Mycket dåligt). Denna fråga bidrar tydligt med ytterligare förklaringskraft till modellen, där r^2 nu ökar till 0,19 och F-värdet till 25. Modellen visar att de som är missnöjda med dessa verksamheter är oftare män som är missnöjda med demokratin i regionen, vilket till en del kan kopplas till missnöje med att ta sig fram med bil. Därmed kan konstateras att de missnöjda bilpendlarna tycks vara en nyckelgrupp till hur missnöjet med Västra Götalandsregionens verksamhet kan förstås, och eventuellt också på sikt kan förbättras.

Diskussion

Västra Götalandsregionen har funnits till som region i 18 år, och mellan år 2000 och 2015 stärktes stödet för den politiska nivåns funktionsätt från 45 procent positiva år 2000 till 61 procent positiva år 2015. Däremot minskade stödet för demokratin i regionen något mellan 2014 och 2015, vilket är ett ofta återkommande mönster under år efter valår.

Trots denna nedgång i demokratinöjdhet, har stödet för verksamheterna i Västra Götalandsregionen överlag *legat stabilt* mellan år 2014 och 2015. Det är därmed inte alls självklart att en nedgång i demokratinöjdhet helt beror av hur olika verksamhetsområden bedöms av medborgarna. Stödet för verksamheterna är som störst inom tandvård samt hälso- och sjukvård, medan det är som lägst för planering av vägar och järnvägar samt att bidra till fler jobb. Trots att stödet för verksamheterna överlag ligger stabilt har analyserna i detta kapitel även visat att det finns missnöje med regionens verksamheter i grupper som är missnöjda med demokratin funktionsätt i regionen. Denna grupp består ofta av män som är missnöjda med möjligheterna att ta sig fram med bil. Kanske finner vi här en protesteffekt mot det västsvenska paketet, som tidigare rapporterats av Folke Johansson (2014, 2013 och 2012)? Det kan även handla om praktiska svårigheter på ombyggnadssträckor som reellt skapar problem för denna grupp. Eller så kanske man är missnöjd med de biltullar som bidrar till finansieringen av systemet? Vägen till att öka stödet för Västra Götalandsregionens sätt att sköta sina uppgifter kanske inte bara handlar om att bli ännu bättre på de föreliggande uppgifterna som redovisades i tabell 2 och 3, utan om hur man bättre kan möta det missnöje som trots allt finns hos identifierade grupper. Det bör dock noteras att regionen kanske ändå är på rätt väg, då de som är ”missnöjda” med planeringen av vägar och järnvägar år 2014 minskade till år 2015 (från 51 procent till 45 procent).

Noter

- ¹ Frågan har fem olika svarsalternativ, a) Mycket bra, b) Mycket dåligt, c) Varken bra eller dåligt, d) Ganska dåligt, e) Mycket dåligt. Alla svarsalternativ har här kodats om till en skala mellan 0 och 1. Svarsalternativet *Ingen uppfattning* har kodats bort.
- ² Lågt F-värde nära 0 indikerar liten signifikans. Ju större F-värde, säg 50 eller 100, desto robustare signifikans. Det kan tolkas som mellangrupsvarians i förhållande till inomgrupsvarians, där det förstnämnda bör vara större än det senare.

Referenser

- Cairney, Paul (2012), *Understanding Public Policy: Theories and Issues*, Palgrave: Macmillan.
- Enderlein, H. ; Wälti, S. & Zürn, M. (eds.) (2010), *Handbook of Multi-Level Governance*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Holmberg, Sören (1994). ”Partierna tycker vi bäst om i valtider”, i Holmberg, S, Weibull, L. (1994), *Vägval*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Johansson, Folke (2014). ”Trängselskatten och den kommunala demokratin” i Bergström, A. & Ohlsson, J. (red.), *Brytningstider*, Göteborgs universitet: SOM-institutets rapport nr. 62.
- Johansson, Folke (2013). ”Trängselskatt och förtroende för kommunpolitiker”, i Bergström, A. & Ohlsson, J. (red.), *En region för alla? Medborgare, människor och medier i Västsverige*. Göteborgs universitet: SOM-institutets rapport nr. 60.
- Johansson, Folke (2012). ”Medborgarna och trängselskatten – efter beslutet”. I Bergström, A. & Ohlsson, J. (red.) *Medborgarna om välfärden*. Göteborgs universitet: SOM-institutets rapport nr. 57.
- Karlsson, David & Norén Bretzer, Ylva (2012). *Swedish Regional Reform and the Political Map: Party Interests at Stake*. Gothenburg: Working Paper Series 2012:21.
- Nilsson, Lennart (2016). ”Medborgarna och politikerna tycker om regionfrågan”, i Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Solevid (red.), *Ekvilibrium*, Göteborgs Universitet: SOM-institutet.
- SOU 2007:10. *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*. Slutbetänkande Ansvarskommittén. Stockholm: Fritzes.
- Västra Götalandsregionens Budget 2016. www.vgregion.se